

ZAVARGÁSOK MAGYARORSZÁGON

A közbeszéd uralma

Hosszú idő után megindult valamilyen változás a magyar társadalomban. Politikai események eddig is voltak, az emberek többsége azonban jobbra tétlenül szemlélte a történéseket. Most – úgy tűnik – másról, többről van szó: a változás az emberek lelkében zajlik, és a kimenetele egyelőre kiszámíthatatlan. A médiában ez a változás meghatározott témákra lokalizálódik. GYURCSÁNY hazugsága, a kettészakadt ország, az utcai zavargások, a rendőrségi túlkapások, 1956 emlékének meggyalázása képezi a közbeszéd tárgyát. Vannak ezeknél fajsúlyosabb kérdések is a magyar társadalomban, ezeket azonban a közbeszéd formálói legszívesebben elhallgatnák.

A politikai közbeszéd ural mindent. A széles társadalmi rétegek lecsúszása, az átlagéletkor drasztikus csökkenése, a népesség pusztulása, a több millió abortusz, az életminőség romlása, a munka és a tudás háttérbe szorulása szőnyeg alá söpört kérdés. Minden probléma hatalmi kérdésre egyszerűsödött le. Tízmillió magyar – fele-fele arányban – cibálja jobbra-balra a kötelet. A közbeszéd szerint a hatalom és az ellenzék, a szocialista-liberális tábor és a nemzeti erők között folyik az engesztelhetetlen küzdelem.

Különböző megközelítések

Vannak, akik a zavargások kapcsán forradalomról vizionálnak, az 1956-os eseményekkel állítják párhu-

zamba a jelen eseményeit. Kétségtelen, hogy az egykori kommunista impérium maradványait 50 év után sem sikerült még maradéktalanul eltakarítani. A kerek évfordulón sokak szerint a hőn óhajtott szabadság és társadalmi igazság érvényesüléséért vonult utcára a nép. A képi háttér mintha igazolná ezt az elképzelést. A rendőrség pajzsos, maszkos sorfala gumibottal, vízágyúval, könnygázbombákkal próbálja jobb belátásra bírni az elégedetlenkedőket. A társadalmi békétlenség okait azonban vélhetően nem a múltban, az 1956 előtti állapotok restaurációs kísérleteiben, illetve a kommunizmus romjainak eltakarításában kell keresni, hanem a mai világfolyamatokban. Nem mintha a múlt tisztázatlan öröksége nem nyomná rá bélyegét a mai közállapotokra, a releváns problémák forrását azonban inkább azokban a körülményekben kell keresni, ahogyan a totális diktatúrák összeomlása után az államkapitalizmus rászabadult a kifosztott, társadalmilag megnyomorított országokra.

A hatalom és holdudvara természetesen másként látatja a dolgokat. Sikeresnek mondják a kollektív szocializmusból az individualista kapitalizmusba vezető utat („Dübörög a gazdaság!”). Az 50. évfordulón kirobbanó megmozdulásokat az ellenzék politikai machinációjának tartják. ORBÁN nyakába varrják, aki, úgymond, utcai megmozdulásokkal, a csőcselék felheccelésével próbálja az alkotmányos rendet megdönteni. A tévé jóvoltából ország-világ látja, hogy a karhatalmi erők ideoda terelik Budapest utcáin az embereket. Mindenféle felszólítás nélkül több embert kiemelnek a tömegből, kegyetlen módon a földre teperik, és ütlegelik őket.

Aztán halljuk az értékelést: a rendőrség a kötelességét teljesítette, megvédte a köztársaságot, helyreállt a rend, kudarcot vallott a „fasiszta lázadási kísérlet”.

A múlt kísértetei

Így vélekednek azok, akik hatalmi helyzetüknél fogva azonosnak tartják magukat a köztársasággal. Akik azt hiszik, hogy az emberek elfelejtették a múltjukat. Megbocsátották nekik, hogy fél életüket a kommunista eszmék megvalósításának szentelték az imperializmus ellen harcolva, majd hirtelen köpönyeget fordítván a demokrácia bajnokaivá és a tőke leghűségesebb szálláscsinálóiává és kiszolgálóivá váltak. Az emberek azonban nem felejtették el sérelmeiket, s egyáltalán nincsenek ezzel a helyzettel megbékélve. Igazságérzetük tiltakozik az ellen, hogy a diktatúra kiszolgálói és fenntartói legyenek a demokrácia nyertesei. Minél nagyobb a szegénység, annál kevésbé nyugszanak bele. Annál kevésbé, mivel az újdonsült demokraták irányítása alatt Magyarország az államközi gazdasági, pénzügyi és politikai alkuk vesztese lett. Ma minden magyar állampolgárnak – az újszülött csecsemőnek is – 3 millió forint adósság alatt kell nyögnie, miközben a hatalmi elit büszkén hirdeti, hogy vagyona naponta 60-70 millió forintos jövedelemmel gyarapszik.

A valódi kérdések

A magyar média folyamatosan azt sugallja, hogy a társadalmi fortyogásban két hatalomra törekvő ember

játssza a kulcsszerepet, s az ő nemtelen küzdelemmé fajult politikai huzavonájuk képezi a problémák gyökerét. A konfliktusok háttere azonban ennél sokkal mélyebb: a megmozdulások alapvetően szociális és társadalomlélektani eredetűek.

A releváns problémák szempontjából tizedrangú kérdés, hogy melyik párt, melyik pártvezér kerül hatalomra. A látszat ellenére nem a hazug miniszterelnökről, a megemlékezés ünnepontóiról, történelmünk hőseiről, meghamisítóiról, a rendőrség túlkapásairól, mártírjaink becsmérőiről stb. van itt szó. A releváns kérdés az, hogy fenntartható-e az a „politikai-történelmi kompromisszum”, amely a rendszerváltás idején létre jött néhány bennfentes pártember zártkörű megbeszélésén, vagy új társadalmi egyezséget kell kötni. Olyan egyezséget, amelyben a politikai pártokon kívül a társadalom széles rétegei is képviselve lesznek, amelyben az idegen érdekeket kiszolgálók mellett partnerként jelen lesz a nemzet is a maga érdekeivel.

Pénzuralom

Magyarországon a legnagyobb gondot az adósságokkal való állandó küzdelem jelenti, amit szintén nem a pártcsatározások, hanem a pénzuralom felől kellene megközelíteni. A közbeszéd mindenütt és állandóan a politikáról, a választásokról szól, arról hallgat, hogy a megválasztott, önmagát belterjesen és titkosan újratermelő politikai garnitúrán – akár jobboldali, akár baloldali – ugyanaz a pénztulajdonosi kör uralkodik

Vajon sikerül-e megállítani a magyar társadalom további elszegényedését? Sikerül-e a nép kontójára felvett, gyakorlatilag elherdált, a tűzhöz közel állók által „lenyúlt”, idegenek kezére játszott hitelállományt csökkenteni, a rablóprivatizációt felülvizsgálni, a szükséges érvénytelenítéseket elvégezni, a tetteseket felelősségre vonni? Sikerül-e felszámolni, keretek közé szorítani a gazdasági pártmaffiát? Sikerül-e a diktatúra egykori kiszolgálóit és irányítóit eltiltani a politikai közélettől? Sikerül-e a médiát, rendfenntartó szerveket, igazságszolgáltatást, honvédelmet, oktatást, közigazgatást, valamint a kulturális és tudományos vezetést az alkalmatlan emberektől megtisztítani és a nemzet szolgálataiba állítani?

Félő, hogy az országos lelkigyakorlat és közös fohász ehhez kevés. Valószínűleg a kormányellenes demonstrációk, a felpályás útlezárások, a különböző fórumok, egyesületek, pártok, ágazatok által szervezett kormánypolitika elleni tiltakozások sem bizonyulnak elégségesnek. A helyzet azonban nem reménytelen, hiszen egyre többen vannak, akik a katasztrófa felé sodródó ország ügye mellé állnak. Ez némi bizakodásra ad okot, hiszen – ahogyan HEGEDŰS ZSUZSA szociológus a HírTV vendégeként mondta – „soha semmilyen jog, szabadságjog, emberi jog, önmeghatározási jog, kisebbségi jog nem kezdődött másképp, minthogy egy kisebbség az utcán elkezdett érte harcolni. A demokráciában egyetlen lépés sem jött másképp, minthogy az utcáról egy kisebbség felvállalta azt, hogy problémát csinál belőle, megszervezi magát, és vállalja akár azt is, hogy belelőnek”.

Ébredő Magyarország

Ilyen értelemben – 16 évi szendergés után – mintha ébredne Magyarország. Természetesen sokféle megítélése van ennek az ébredésnek. Vannak, akik kültelevi zavargássá próbálják degradálni a történeéseket. Vannak, akik hős forradalmároknak tartják magukat. A történelem furcsa fintorai révén már sok mindent megéltünk, hiba lenne elsietett ítélezésekkel a dolgok elébe vágni. Egy azonban bizonyos: a demonstrációk jelzik, hogy a demokratikus akaratképződés folyamatában súlyos fennakadások vannak. Nincsenek megfelelő eszközök a társadalom különböző érdekeinek a megjelenítésére és érvényesítésére. Az embereket ideig-óráig meg lehet félemlíteni, erőszakos eszközökkel korábban lehet a népet tartani. A mélyülő szegénységgel növekvő társadalmi feszültséget azonban előbb-utóbb fel kell oldani, különben megeshet, hogy a zavargások csakugyan egy forradalom vagy polgárháború árnyékát vetítik előre.